

”TALENT ELLER KLIENT”

Geiranger 24. mai 2016

Marie Smith-Solbakken
Universitetet i Stavanger

Basert på

- Marie Smith-Solbakken og Else M Tunglund: *Narkomiljøet*. Ad Notam Gyldendal, 1997.
- Marie Smith-Solbakken (red): *Piller på avveier*. Rogalandsforskning. 1998
- Hildegunn Sagvaag (red), Christer D Daatland, Else M Tunglund, Harald Høie, Marie Smith-Solbakken: *Rett kurs. Ut av fengselet*. Hertervig Akademisk, 2009.
- Fulgte to heronister en dag i Oslo – fra morgen til kveld - sammen med
- Hans-Jørgen Wallin Weihe vår – sommer 2011 i Oslo.
- Fortsatt kontakt med gatenarkomanmiljøet.
- Kontakt med det svenske rusforskningsmiljøet

Politisk posisjon

- For 20 år siden gjorde Else M Tunglund og meg en studie hvor vi fulgte rusmiljøene i Rogaland basert på de funn vi gjorde da tok jeg et verdivalg.
- Den gang var vår konklusjon avkriminaliser brukerne. Legaliser bruken. Bryt ned den svarte økonomien.
- Det er fortsatt min posisjon

Forskning

- Snakket med 60-70 brukere
- 43 livsløpsintervju med brukere, hvorav 8 kvinner 35 menn (17 år-51 år)
- To informanter fulgte vi over et år
- Notat, lydbåndopptak, deltakende observasjon
- Ofte to og to forskere
- Samtykkeerklæring
- 155 000 resepter, 23 livsløpintervju (18 år-74 år)
- Intervju med leger, farmasøyter, psykologer, fylkeslegen, politi
- Kryptering
- Intervjuer av 23 innsatte

Etikk og taushetsplikt



”Du kan jo ikke se den grense under vann”

- Terapeut
- Etterforsker
- Forsker

Russisk ubåtkaptein på «fisketur» // Russian submarine captain goes «fishing»



NRK Humor

Abonner 19 767

sett 134 718 ganger

+ Legg til → Del ... Mer

👍 655 🗨️ 8

Publisert 21. okt. 2014

«vi kan jo ikke se den grense under vann!»

Harald Heide Steen jr. i den klassiske sketsjen «Ubåtkaptein»

Vi sosialiseres til rusing

Det handler om læring, erfaring og identifikasjon med et sosialt fellesskap

- Hvilke rusmidler man velger?
- Hvor mye man ruser seg?
- Hvor ofte man ruser seg?
- Når man ruser seg?
- I hvilke sosiale sammenhenger rus inngår i?

Kultivert ?



- Den optimale norske drikken:
 - Kan drikkes med kaffi
 - Kan brukes til å markere kultur og stand
 - Jo mer konjakk – desto mer kultur
 - Har norske navn!
- Norge på verdenstoppen i konjakk og kaffidriking

"Dagen derpå"



"Dagen derpå" av Edvard Munch

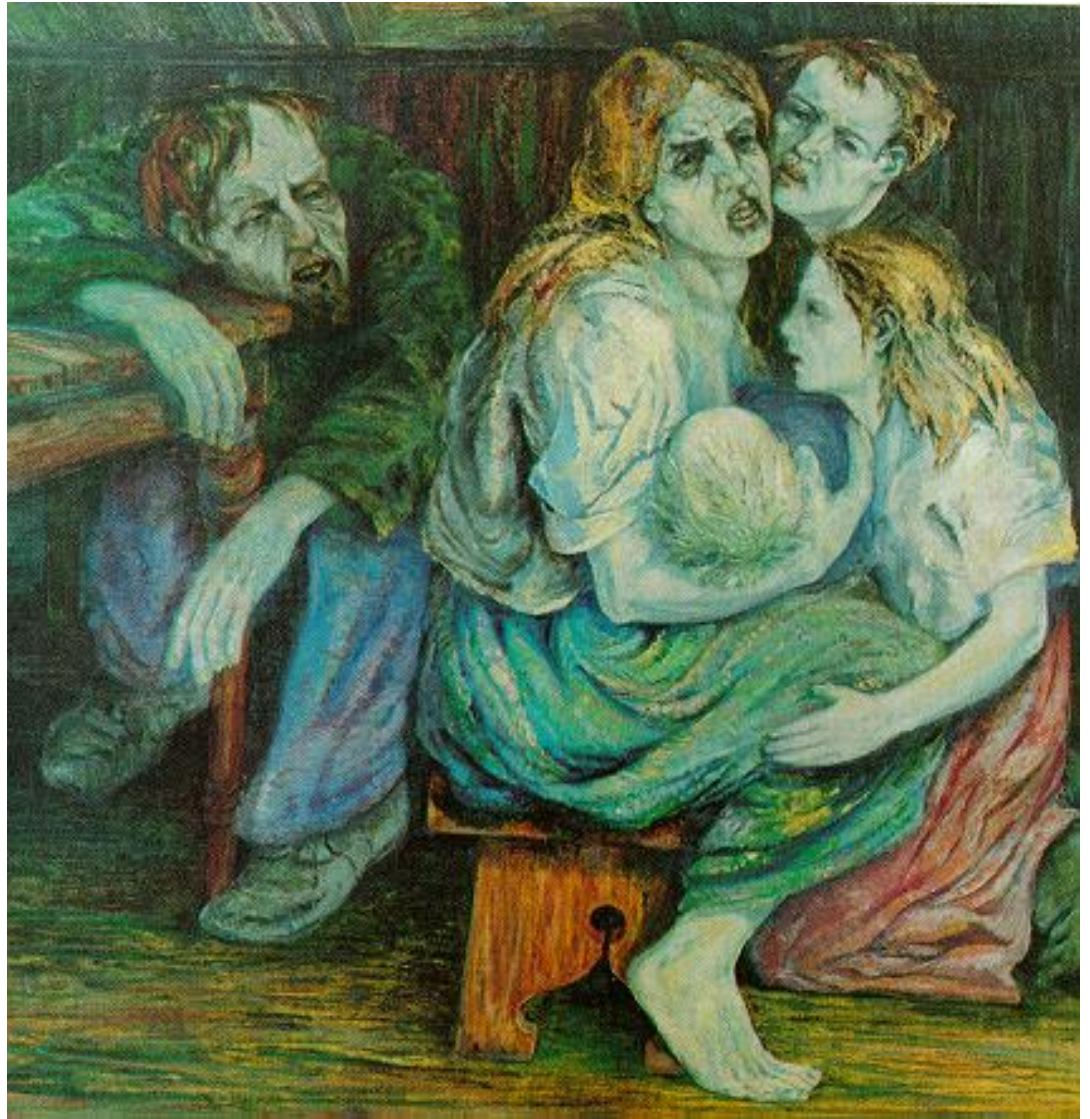
Politiske stridstema

1. Markedsregulering av brennerier versus liberalisering gjennom 1800-tallet
2. Forbud versus tillatelse til å drikke brennevin og sterkvin på 1920-tallet
3. Kriminalisering versus legalisering av narkotikabruk fra 1970-tallet

Massealkoholisme og industrialisering

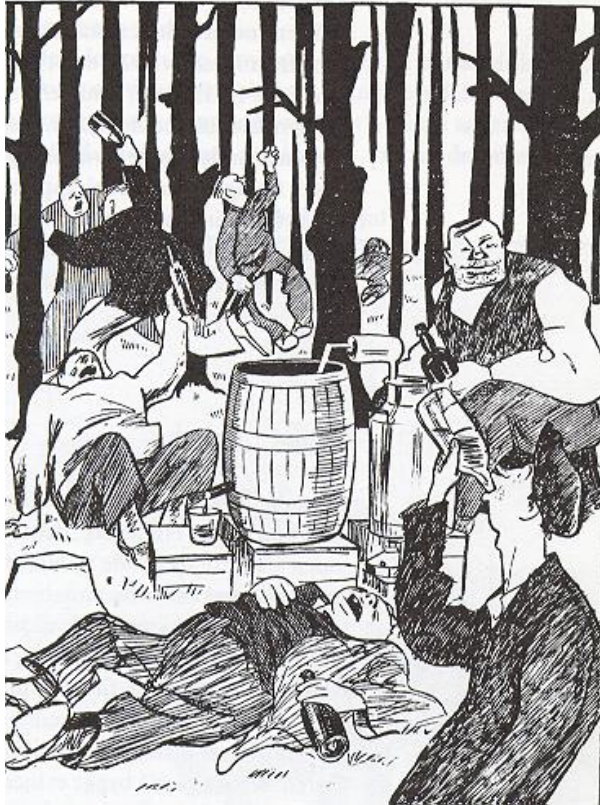
“Drankerens familie”

av Axel Waldemar Johannesen (1880-1922)



Forbudstid

Hjemmebrænderen.



I 1830-årene så man ikke lenger på
drukkenskapen som en **privat last**,
men som et kollektivt **nasjonalt onde**.

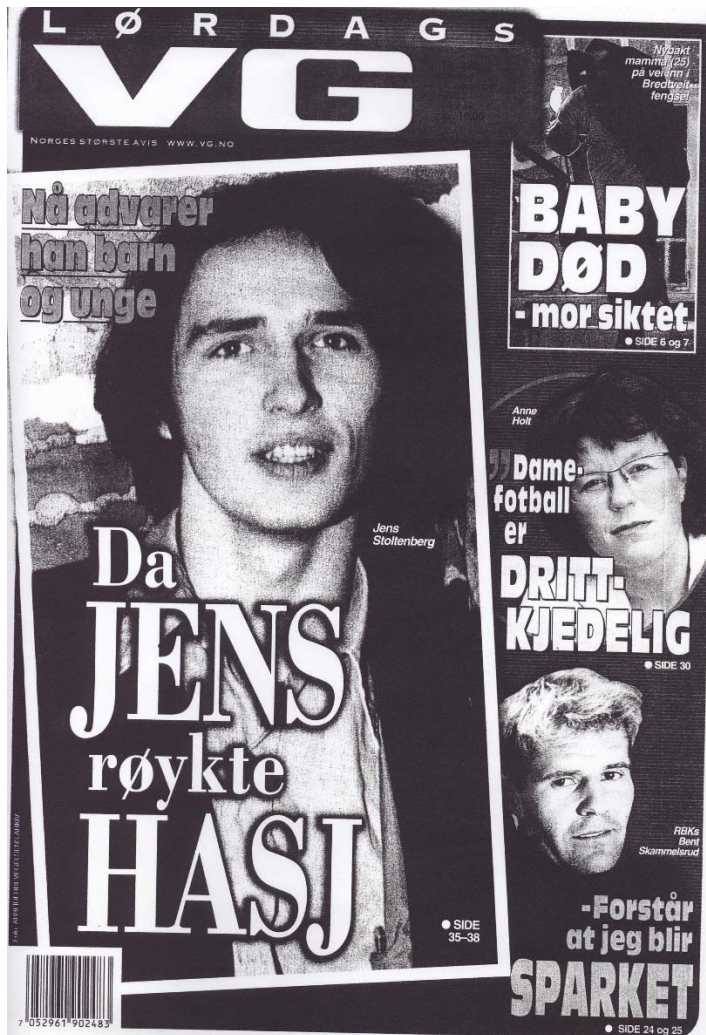
Landets største industrigren forbys
1842

Etterspørselen var der til tross for
forbud

De illegale markedene var en
neverending story, historien om
markedene som ikke ville dø.

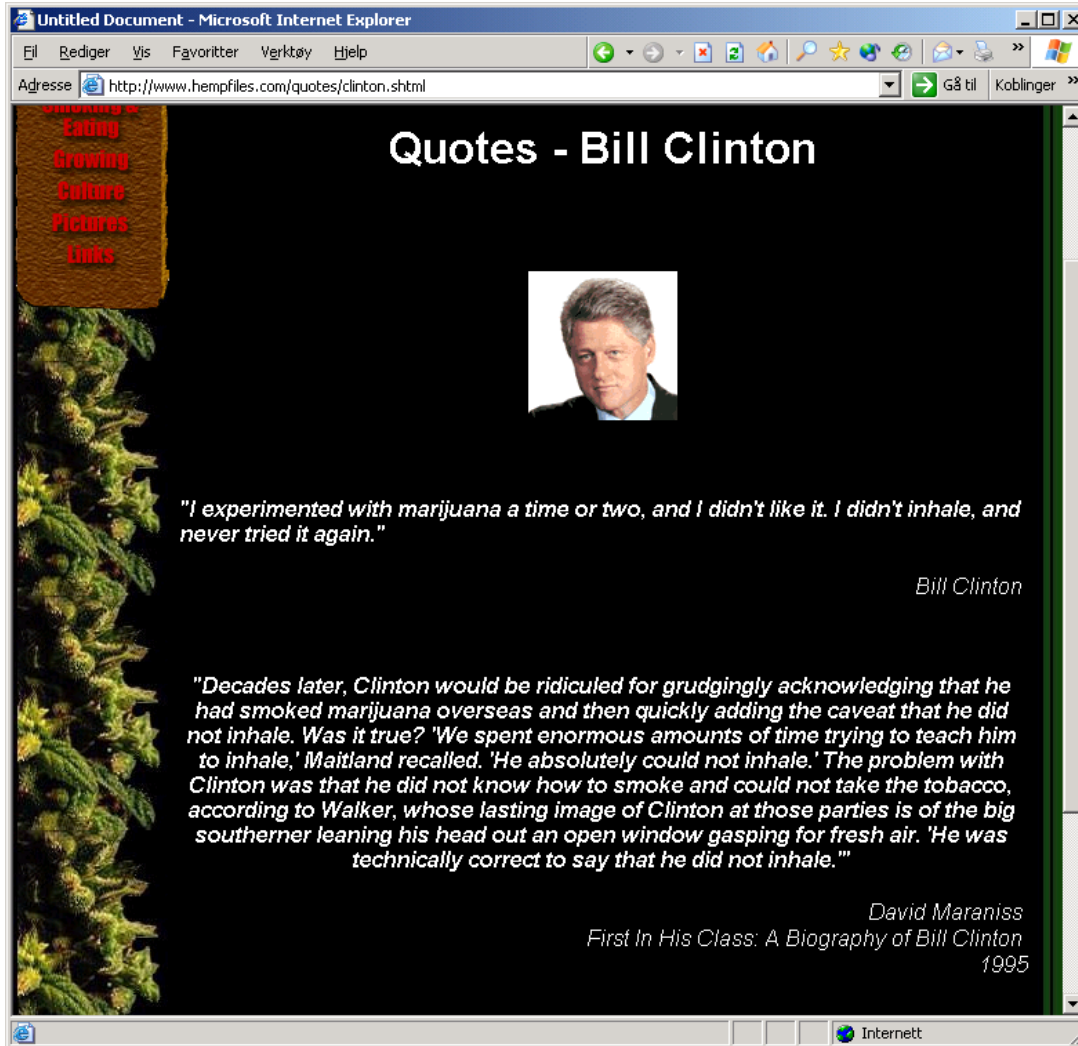
*-Jeg stemmer med forbudsfolket! Det gir
penger! (Aftenposten 6/10-1926*

Som ungdommer flest?



Unge brukere begrunner bruk av hasj/marihuana med at det er så hyggelig og morsomt (Arner, Duckert, Hauge 1984)

Inhalerte ikke !



Untitled Document - Microsoft Internet Explorer

Adresse <http://www.hempfiles.com/quotes/clinton.shtml> Gå til Koblinger >>

Quotes - Bill Clinton

"I experimented with marijuana a time or two, and I didn't like it. I didn't inhale, and never tried it again."

Bill Clinton

"Decades later, Clinton would be ridiculed for grudgingly acknowledging that he had smoked marijuana overseas and then quickly adding the caveat that he did not inhale. Was it true? 'We spent enormous amounts of time trying to teach him to inhale,' Maitland recalled. 'He absolutely could not inhale.' The problem with Clinton was that he did not know how to smoke and could not take the tobacco, according to Walker, whose lasting image of Clinton at those parties is of the big southerner leaning his head out an open window gasping for fresh air. 'He was technically correct to say that he did not inhale.'"

David Maraniss
First In His Class: A Biography of Bill Clinton
1995

Eating
Growing
Culture
Pictures
Links

- Må angre offentlig
- Halvparten av amerikanske skoleelever hadde prøvd marihuana ila 1960-70 tallet
- Narkotika er også en svært salgbar vare i media

Rike og pene

Kriminelle

Behersker bruken

Behersker overdoser

En del av menyen

Kule og intelligente

Los Angeles 1994



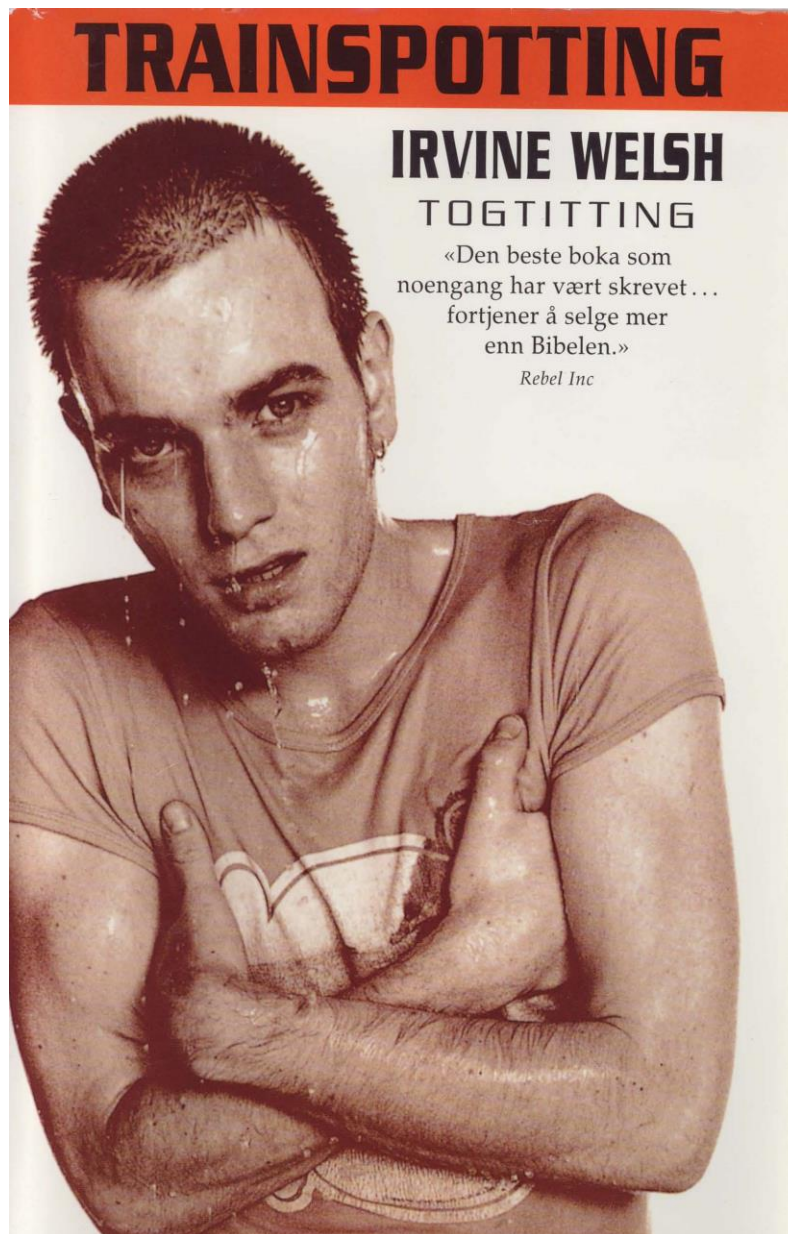
Arbeiderungdom i Edinburgh

Fatalisme

Dop og død

Smerte

Humor



De utstøtte

Oppløsning

Fattigdom

Vennskap

Omsorgsvikt

Tillitsbrudd

Overgrep

Prostitusjon

Barn som gir opp



DRØMMEN OM ET BEDRE LIV KAN BLI ET MARERITT.

6 av 6

"Lilja 4-ever er et knyttneveslag av en film. Den invaderer deg, skrur nakken fast. Du slipper ikke unna før hjertet blør."

VG

"Ny mesterlig film fra Fucking Åmål-regissøren."
Åftenposten

EN FILM AV
LUKAS MOODYSSON "FUCKING ÅMÅL"
"TILSAMMANS"

LILJA 4-EVER

OKSANA AKINSJINA ARTIOM BOGUTJARSKIJ ELINA BENENSON LJUBOV AGAPOVA
LILJA SJINKARJOVA PAVEL PONOMARJOV TOMAS NEUMANN

ART DIRECTOR JOSEFIN ÅSBERG COSTUME DESIGNER DENISE ÖSTHOLM MAKEUP DESIGNER JESSICA CEDERHOLM ORIGINATOR/GRAPHY BY
ULF BRANTÅS, FSF CASTING JESPER KURLANDSKY SOUND DEPARTMENT NICLAS MERITS HANS MÖLLER PER STREIT PETER SCHULTZ
EDITOR MICHAL LESZCZYŹLOWSKI, SFK ORIGINAL MUSIC NATHAN LARSON ASSISTANT DIRECTOR MALIN FORNÄNDER PRODUCTION MANAGER
ANNA MALINI AHLBERG ASSOCIATE PRODUCER PEETER URBLA CO-PRODUCER PETER AALBÆK JENSEN GUNNAR CARLSSON
TOMAS ESKILSSON LINE PRODUCER MALTE FORSELLE PRODUCER LARS JONSSON WRITTEN AND DIRECTED BY LUKAS MOODYSSON

MEMFIS FILM ER EN AV DE FLESTE AV DE TILNÆRTE 1500 FILMENE I EUROPEISKE FILM OG TELEVISJONS FESTIVALER I 2006. FILMEN ER EN AV DE FLESTE AV DE TILNÆRTE 1500 FILMENE I EUROPEISKE FILM OG TELEVISJONS FESTIVALER I 2006. FILMEN ER EN AV DE FLESTE AV DE TILNÆRTE 1500 FILMENE I EUROPEISKE FILM OG TELEVISJONS FESTIVALER I 2006.

MEMFIS

MEMFIS

Avhengighet

- Fysisk
- Psykisk
- **Kulturøkonomisk**

Veves sammen og forsterker hverandre

Kulturøkonomisk

Govert

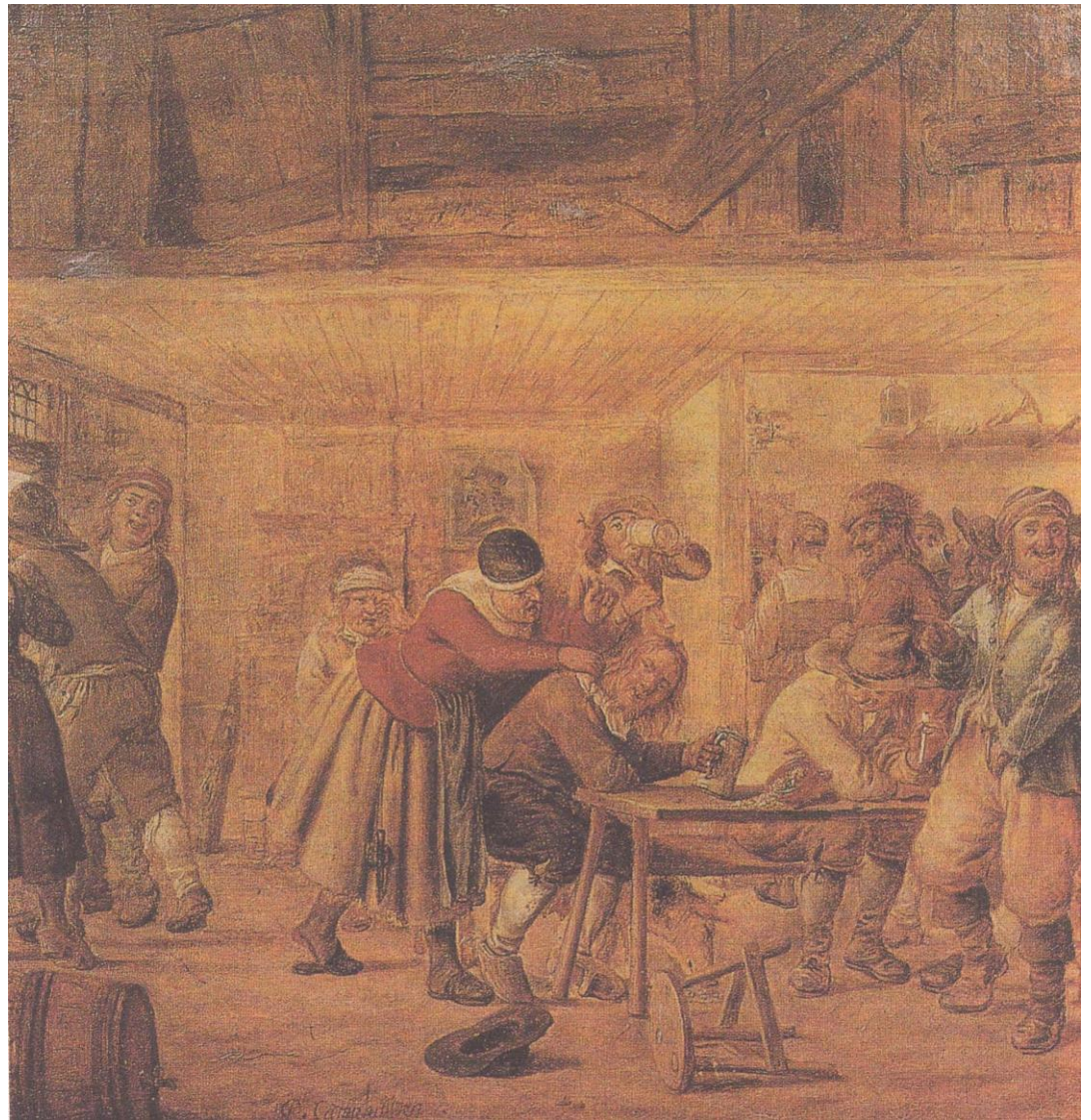
Camphuysens,

Om livet på

Kroene

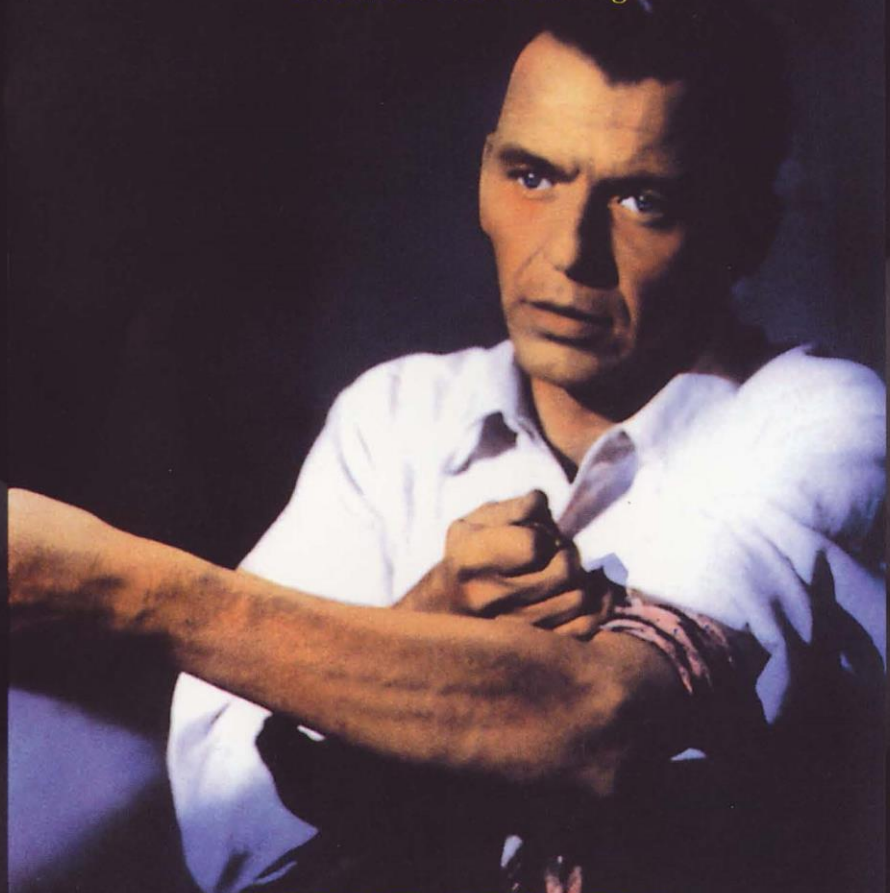
(midten av 1600)

Malmø museum



The Man With The Golden Arm

En film af Otto Preminger



FRANK SINATRA

KIM NOVAK · ELEANOR PARKER



Miljøet

Sosiale relasjoner

Kompetanse

Jazz og Hasardspill

Inkludert eller ekskludert

Chicago North-Side 1950

Kulturrekonomisk

Kulturøkonomisk retning

- Rusingens betydning i fellesskapet
- Dagarbeiderkulturen var flyktig og fuktig (Kjeldstadli)
- Håndverkernes høye alkoholkonsum og hyppige besøk på kroen på 1800-tallet var en investering i sosialkapital (Magnusson)
- Dickens på 70-tallet jobbsentral
- Narkomiljøet; jobb, stoff, husrom, kreditt veves sammen

Krabbeteinen

”Rusmiljøet er som en krabbeteine, har du først kommet inn, og begynt å livnære deg der inne, kommer man sjelden ut på egenhånd.”



Rolletapstrappen

Faller utfor skole

Faller utfor loven

Faller utenfor arbeidsmarkedet

Faller utenfor boligmarkedet

Blir holdt fysisk borte fra samfunnet

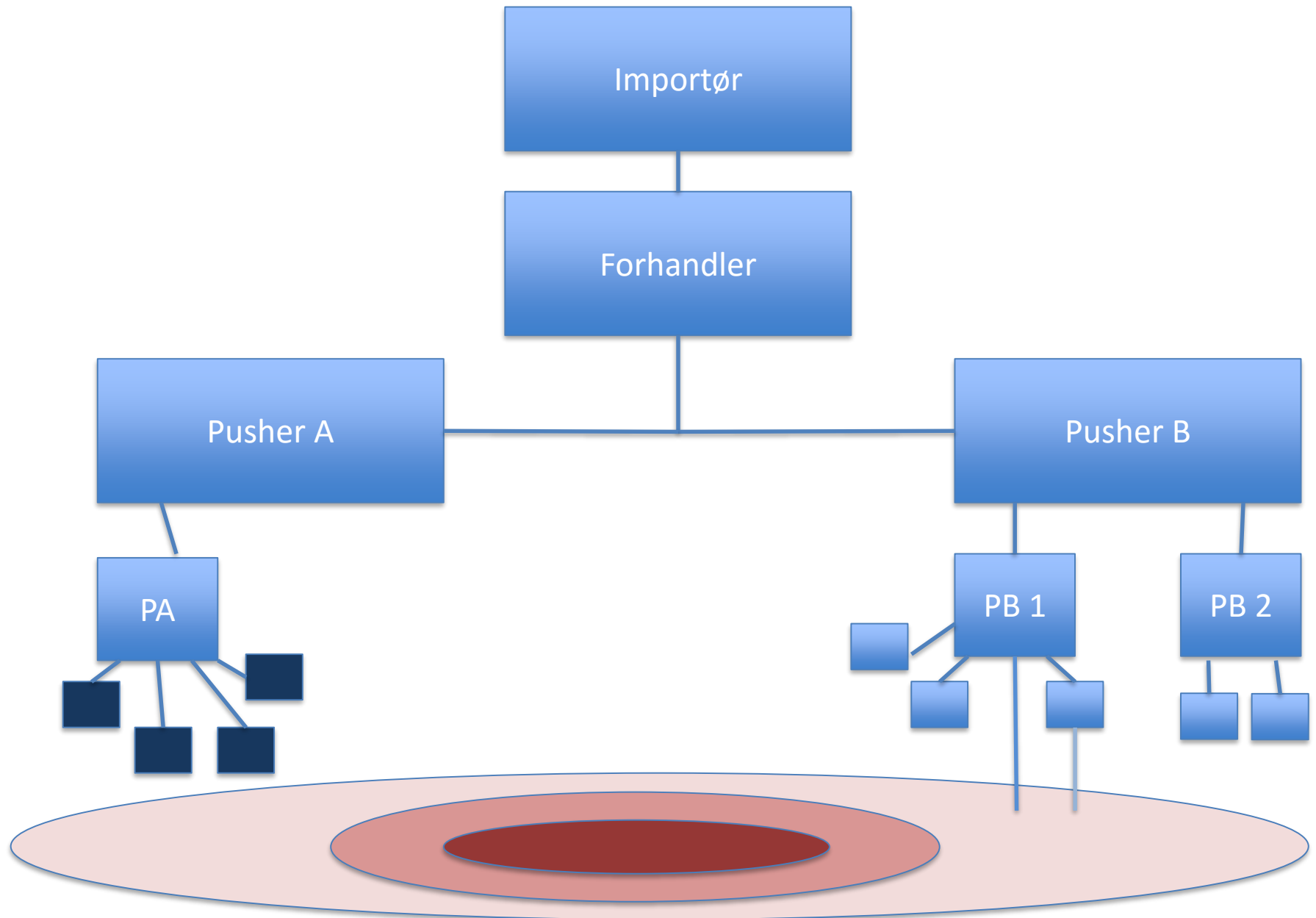
Stigmatisert og marginalisert

Sykeliggjort og klientifisert

Kriminalisert

Omsetningssystemer

		STRUKTUR	
		Høy	Lav
K O N T R O L L	H ø y	Kartell	Brukerstyrt nettverk
	L a v	Spleiselag	Torg



Moral og etikk

- Jo verre, jo bedre
- Vi er ikke verre enn folk flest
- Ryktebørsen
- Du skal ikke tyste
- Du skal ikke bøffe
- Du skal ikke være kjip
- Vi er ikke verre enn folk flest
- Språk og symboler

Håkon, Leon, Tove, Lillian,

- Livsløpet
- Rusen
- Økonomien
- Relasjonene
- Samlet kompetanse

” vil ha utdannelse, og leve et normalt liv, det er vanskeligere å leve hederlig enn å la være å stjele”

”de der mødrene er ikke å stole på , truer politi med barnevern sprekker de med engang”

Talent eller klient

	Svart økonomi	Hvit økonomi
Arbeid	Pusjer/arbeidsgiver	Arbeidsløs
Økonomi	Godt over en normal månedslønn	NAV ytelser
Markedsposisjon	Lang ansiennitet høy kompetanse, etterspurt	Ikke fullført skole
Vandel/rykte	En som er til å stole på	En kriminell ramp
Sosialt nettverk	En av gutta	Outsider og eksnarkoman
Språk og uttrykksform	Velformulert og velartikulert	Støtende og uforståelig
Forbruksmønster	En som ikke er kjip	Ødslende og uansvarlig
Kredittmuligheter	God	

Grunnleggende for oss alle er

Forsørgelse

Respekt og anerkjennelse

Mulighet for avansement og og suksess

Sosial kontakt med andre mennesker

Å slutte er tap på tap

- Ensom
- Unyttig
- Lite respektert
- Lite penger
- Få om ingen venner
- Tidligere erfaringer en hemske

Bengt Svensson: Pundare og junkare, 1996.

Noen sluttet en periode

- Kjærlighet og religion
- Foreldre
- Overførbar kompetanse
- Pasient

Kriminalisering

På 50-tallet ble uteliggere som viste seg synlig beruset sendt på tvangsarbeid.

Over halvparten av langtidsdømte fanger i norske og amerikanske fengsler straff for narkotikalovbrudd.

Fremtidens dom vil være at narkotikapolitikken har vært århundrets største feilinvestering i straff” (Andenæs 1996)

Dette har vært og er fortsatt vår måte å bringe en allerede sosialt sterk belastet gruppe ytterligere ned i samfunnets bunnsjikt.” (Andenæs 1996)



Foto: Tomas Espedal

Kriminalisering

“Så lenge vi ser på folk med rusproblemer som kriminelle snarere enn mennesker som trenger hjelp, er vi ute av stand til å forstå mekanismene som ligger bak rusmisbruket. (Andreas C Halse)

Hvordan

Avkriminaliser
brukerne

Legalisere bruken

Bryt ned den svarte
økonomien

Regulere markedet

**DRUG
LAWS
ARE MORE
DANGEROUS
THAN
DRUGS
THEMSELVES**



I dag er

- Narkopolitikk er enten helsepolitikk eller straff og kontroll
- Bruker veksler i roller som pasient / klient eller fange / kriminell

Dagens narkotikapolitikk har feilet

- Overdosedødsfallene er dramatiske
- kriminelle miljøer styrker sin posisjon.
- Norge er det mest attraktive narkomarkedet i verden fordi:

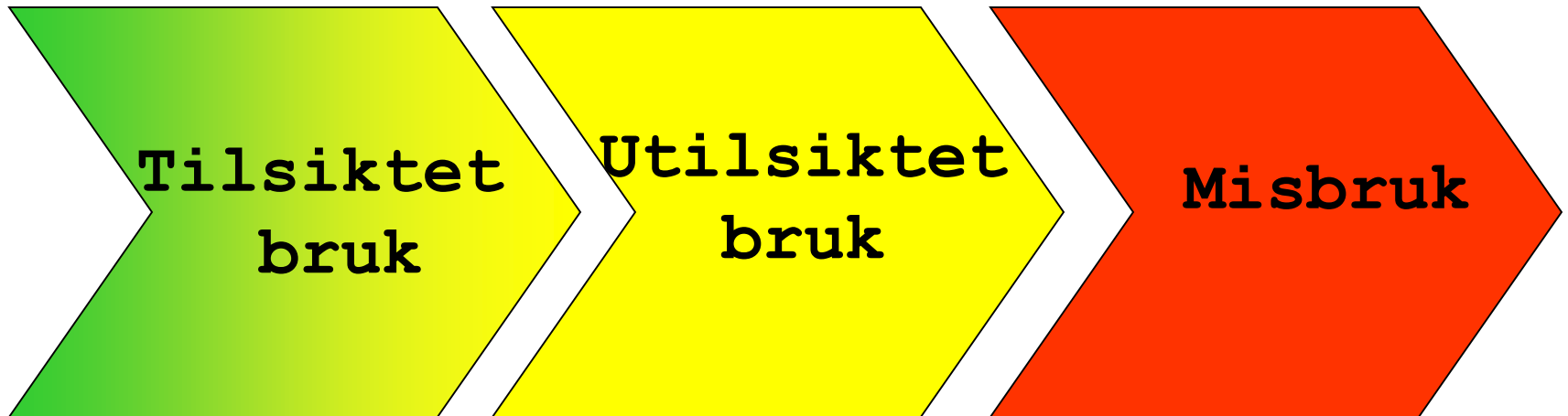
”Det er såpass mye kontroll og og straffer at prisnivået er stabilt høyt, og såpass humane straffeprosesser at den personlige risikoen er lav. Det er vel ikke dette som er hensikten å sette opp en ”legegrind” for kriminelle miljøer” (Innsatt smugler)



Sprøyterom

Hvorfor tilrettelegge for injisering med gatedop?

Pillebruk





Metadon

Hva er så mye mindre farlig med å bruke metadon, enn å røyke heroin ?

Brukerne forteller at man mister ruseffekten – euforien – med metadon, men holder smerter og abstinens borte, mens man ved heroin kan oppleve nytelse.

Hva er galt med å nyte?

Legalisering og regulering

- Forbudspolitik eller helsepolitikk?
- Det betyr at andre grupper enn behandlings- og strafferegime må være premissleverandører i utformingen av en slik paradigmeskifte.
- Dette representerer en normalisering og humanisering av brukere – fra misbruker, pasient og/eller kriminell til forbruker.
-
- Og en maktforskyvning fra produksjonsleddet, enten det være seg legemiddelfirma eller kriminelle bander, til forbrukerne som kan operere i et lovlig og etter hvert forhåpentligvis transparent marked på linje med andre usunne varer. Som sukker, alkohol og nikotin.

Regulert

Sted

Kvalitet

Åpningstider



Rusmidler i spesialbutikker

Hva med å betrakte narkotika som en *vare på linje med andre varer* – ikke medisin eller dop

Underlegge den markedsreguleringer i form av kvalitetskontroll, skatter/avgifter

Prisreguleringer og definerte utsalgssteder?

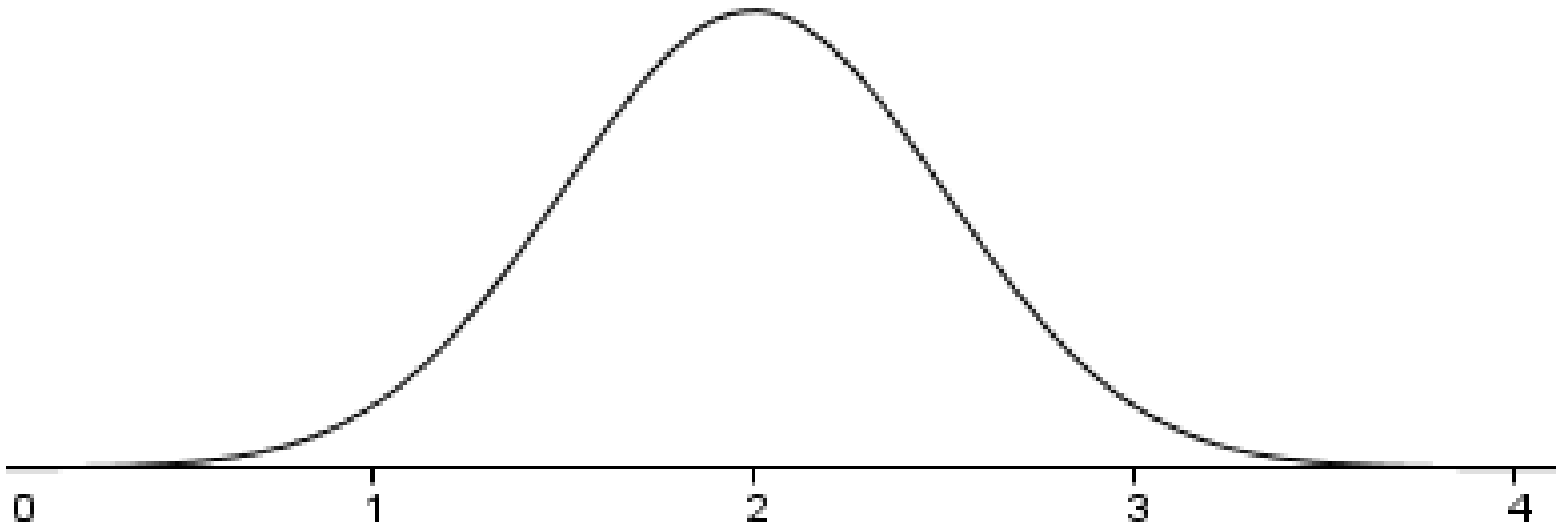




Røykrommet

VG 19. desember 2012: "Nå ryker Røykerommet"

Vår humanisme viser seg i måten vi
evner å ivareta hverandre





*Dansk Landsbykro på
1800 - tallet (Adriaen
van Ostades)*

les enseignemens que nous
desines en le premiere partie.
car por les enseignemens que
nous desines desines la si nos
en passerons breument. *De vin*



ins si
se deü
sefie
en ma
tes ma
nierez
se lohe
se sus
cance
z selon

ce quel est nouvaus z vies z

Satire over 1300
årh. benediktinsk munk
som har nøklene til
vinkjelleren.

Han bruker en kjempestor
smakekopp, mens
han tapper av dagens
rasjon.

(Johnson, 1990)



Woodstock 1969



Feiring

- Vi må bekjempe svart økonomi
- Vi må unngå at rusmiljøene blir som krabbeteiner
- Vi må tåle å leve med rusbruk
- Vi må tåle å leve med ulikheter
- Vi må tåle å leve med folks svakheter
- Og vi må stå for noen verdier
- Inkludering, samhold og toleranse